

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal
Mw. K. Arib

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.nationaalrapporteur.nl

Contactpersoon

Nadia Bos
Jurist

T 06 256 857 80

Ons kenmerk

10055

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 25 oktober 2017
Onderwerp AO Kinderporno en kindermisbruik

Geachte voorzitter,

Op 2 november a.s. zal de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie tijdens het Algemeen Overleg Kinderporno en kindermisbruik met de minister van Veiligheid en Justitie debatteren over een aantal onderwerpen, waaronder de beleidsreactie van de minister op mijn rapport *Ontucht voor de Rechter. Deel II: de straffen*. Ik hecht eraan om mijn reactie op drie onderdelen van de beleidsreactie met de leden van de commissie te delen. Alvorens ik dat doe, geef ik eerst een korte beschrijving van mijn rapport met daarna een algemene opmerking ter zake van de gehele beleidsreactie.

*Ontucht voor de Rechter. Deel II: de straffen.*¹

In mijn rapport *Ontucht voor de Rechter* constateer ik dat grote verschillen bestaan in de straffen die aan daders van hands-on ontucht zijn opgelegd. Teneinde deze verschillen te verklaren, zijn de onderliggende strafvonnissen zowel kwantitatief als kwalitatief geanalyseerd. Daarbij is onderzocht welke factoren statistisch gezien van invloed zijn geweest op de duur van de opgelegde gevangenisstraffen. Ook is bezien welke factoren de rechter blijkens de strafmotivering heeft meegewogen bij het bepalen van de strafmaat en hoe de rechter deze factoren heeft gewaardeerd.

Uit de statistische analyse volgt dat de variatie in strafduur wordt verklaard door vier significante factoren tezamen (de geëiste duur van de gevangenisstraf, de aard van de gepleegde seksuele handelingen en de leeftijd en het geslacht van het slachtoffer). Deze factoren worden echter niet of nauwelijks genoemd in de individuele strafmotiveringen. Daarnaast blijkt uit de statistische analyse dat een aantal voor de hand liggende strafmaatbeïnvloedende factoren (zoals bijvoorbeeld wettelijke strafverzwaringgronden) niet van invloed zijn op de strafmaat. De kwalitatieve analyse van de strafmotiveringen wijst uit dat de rechter bepaalde factoren de ene keer wel en de andere keer niet in de strafmotivering betreft. Identieke factoren worden bovendien op verschillende wijze gewaardeerd. Daar

¹ Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2016). *Ontucht voor de rechter. Deel 2: De straffen*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

komt bij dat de rechter in de meeste strafmotiveringen ook geen blijk geeft van de onderlinge weging van de relevant geachte factoren.

Datum
25 oktober 2017

Ons kenmerk
10055

Vorenstaande bevindingen komen de transparantie en begrijpelijkheid van straftoemeting in ontuchtzaken niet ten goede. Ik heb dan ook drie aanbevelingen gedaan die strekken tot meer helderheid en uniformiteit in de strafmotivering in ontuchtzaken. Op 22 augustus jl. heeft de minister een beleidsreactie naar uw Kamer gezonden waarbij hij onder meer op deze aanbevelingen ingaat.²

Algemeen

In zijn reactie wijst de minister op de grote discretionaire bevoegdheid van de rechter bij het bepalen en motiveren van de straf. Deze bevoegdheid stelt de rechter in staat maatwerk te leveren. De minister schrijft dat ontuchtzaken heel divers zijn en dat juist in dit type gevoelige zaken maatwerk belangrijk is. In elke zaak moet opnieuw worden gekeken naar de specifieke omstandigheden van het geval. Dit verklaart volgens de minister de door mij geconstateerde diversiteit in straffen.

Evenals de minister meen ik dat elke individuele ontuchtzaak anders is en dat aan de verschillen tussen zaken recht kan worden gedaan door maatwerk te leveren in de straftoemeting. Dergelijk maatwerk verklaart echter niet waarom bepaalde factoren in de ene zaak wel en in de andere zaak niet van invloed zijn op de straf. En ook verklaart dit niet waarom identieke strafmaatbeïnvloedende factoren soms verschillend worden gewaardeerd. De bevindingen uit mijn onderzoek kunnen bijdragen aan een grotere bewustwording ten aanzien van het straftoemingsproces binnen de rechtspraak. Deze bewustwording kan weer bijdragen aan een strafmotivering, die meer inzicht biedt in de straftoemeting en die begrijpelijker is.

Aanbeveling 1 (ontwikkel een kader voor straftoemeting in ontuchtzaken)

Wat betreft ontwikkelen van een kader voor straftoemeting in ontuchtzaken schrijft de minister dat voor jeugdige daders oriëntatiepunten bestaan en dat wordt onderzocht of ook voor meerderjarige daders oriëntatiepunten kunnen worden vastgesteld.

Met oriëntatiepunten wordt beoogd de rechtseenheid in strafoplegging te bevorderen, waarbij de oriëntatiepunten een vertrekpunt van denken vormen bij het bepalen van de op te leggen straf.³ Ik acht het ook positief dat een dergelijk onderzoek plaatsvindt. Oriëntatiepunten komen tot stand na een inventarisatie van de praktijk van straftoemeting en na consultatie van alle gerechten. Daarbij vindt tot dusver geen kwantitatieve en/of kwalitatieve analyse plaats van de gedigitaliseerde vonnissen. Ik hecht eraan te benadrukken dat een dergelijk analyse inzichtelijk kan maken welke omstandigheden de rechter (bewust en onbewust) van belang acht bij het bepalen van de straf en hoe de rechter deze omstandigheden waardeert. Een dergelijke analyse sluit ook aan bij de visie die

² *Kamerstukken II* 2016-2017, 31 015, 133.

³ Zie ook: Oriëntatiepunten voor straftoemeting en LOVS-afspraken (versie mei 2017) op <https://www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-en-formulieren/Strafrecht/Paginas/Oriëntatiepunten-voor-straftoemeting.aspx> (geraadpleegd op 18-10-2017).

de Commissie Rechtseenheid voorstaat ter zake van de totstandkoming van oriëntatiepunten, namelijk dat veel voorkomende strafbepalende factoren dienen te worden benoemd en dat aan deze factoren een bepaald gewicht dient te worden toegekend.⁴ Het verdient aanbeveling dat de minister de rechtspraak faciliteert in het uitvoeren van dergelijk onderzoek.

Datum
25 oktober 2017
Ons kenmerk
10055

Aanbeveling 2 (maak de strafmotivering inzichtelijker)

Mijn tweede aanbeveling luidt dat in de strafmotivering in ontuchtzaken (ten minste) de waardering van de factoren die tot de straf hebben geleid dienen te worden opgenomen, en dat hun onderlinge weging inzichtelijk dient te worden gemaakt. De minister laat weten dat de Raad voor de rechtspraak geen toegevoegde waarde ziet in een dergelijk voorschrift. Daarnaast verwijst de minister naar de door strafrechters opgestelde professionele standaarden, die volgens hem een stimulerende rol kunnen spelen bij het meer inzichtelijk maken van de strafmotivering.

De reactie van de minister verbaast mij. Uit een eigen onderzoek van de Raad voor de rechtspraak is immers gebleken, dat de inzichtelijkheid van de strafmotivering weinig is verbeterd sinds het maken van Promis-vonnissen.⁵ De Commissie Rechtseenheid heeft vervolgens, in opdracht van het LOVS, onderzocht welke handvatten aan de strafrechter kunnen worden gegeven om de strafmotivering inzichtelijker te maken.⁶ Daarbij is de Commissie Rechtseenheid gekomen tot een model voor strafmotivering dat aansluit bij het kader zoals dat door mij is voorgesteld.⁷ In zoverre lijkt (in ieder geval een deel van) de rechtspraak dus wel toegevoegde waarde te zien in dergelijke voorschriften.

Voor wat betreft de verwijzing naar de professionele standaarden merk ik nog op dat daarin slechts is bepaald, dat een strafrechter een gemotiveerde en begrijpelijke uitspraak doet die past bij de zaak.⁸ Over de strafmotivering in het bijzonder wordt niet gesproken. In zoverre lijkt deze dus geen uitdrukkelijke stimulans te bieden voor inzichtelijkere strafmotivering.

Aanbeveling 4 (benutten van wettelijke strafverzwarringsgronden)

Mijn vierde aanbeveling uit het rapport betreft het benutten van de wettelijke strafverzwarringsgronden bij het bepalen van de strafeis en de strafoplegging in ontuchtzaken. De minister heeft de reactie van het Openbaar Ministerie en de rechtspraak ter zake overgenomen. Het Openbaar Ministerie erkent de mogelijkheden tot strafverzwaring en maakt hier ook gebruik van, doch alleen wanneer dit een wezenlijke bijdrage levert aan de strafeis. De rechtspraak meent dat de behoefte aan het gebruik voor strafverzwarringsgronden minimaal is.

⁴ Zie H. Abbink, 'Naar een model van strafmotivering.', *Trema strafmetingsbulletin*, 14-18.

⁵ L. de Groot-van Leeuwen, M. Laemers & I. Sportel, 'Het vonnis beter uitgelegd. Maatschappelijke effecten van beter motiveren in de strafrechtspraak', Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2015.

⁶ J.H. Janssen, P.H.M. Kuster en D.J.M.W. Paridaens, 'Belofte maakt schuld. Handvatten voor de strafmotivering', *Trema strafmetingsbulletin*, 12-16.

⁷ Zie H. Abbink, 'Naar een model van strafmotivering.', *Trema strafmetingsbulletin*, 14-18.

⁸ Zie: Professionele Standaarden, versie 2.2 onder 1.8 en 2.8 (1) op <https://www.rechtspraak.nl/Uw-Situatie/Onderwerpen/Rechtspraak-in-Nederland/Rechters/Paginas/De-professionele-standaarden-van-de-rechters.aspx> (geraadpleegd op 18-10-2017).

Ook hierin verschil ik met de minister van mening. De gedachte achter deze aanbeveling is recht doen aan het slachtoffer. In de eerste plaats wordt door het uitdrukkelijk benoemen van de strafverzwaringen erkend dat het slachtoffer bepaalde strafverzwarende omstandigheden heeft ondergaan. Daarnaast komt aldus tot uitdrukking dat de wetgever delicten gepleegd onder dergelijke omstandigheden als dusdanig ernstig beschouwd dat deze zwaarder kunnen worden bestraft. Door dit bij het bepalen van de strafeis en de strafoplegging als uitgangspunt te nemen, worden de officier van justitie en de rechter gestimuleerd te motiveren waarom zij hiervan afwijken. Ook dit draagt bij aan de transparantie en begrijpelijkheid van de straftoemeting.

Datum
25 oktober 2017
Ons kenmerk
10055

Tot slot

In mijn rapport *Ontucht voor de Rechter* heb ik vastgesteld dat er grote verschillen zijn tussen de straffen die zijn opgelegd in ontuchtzaken, zonder dat daarvoor een duidelijke verklaring bestaat. Alhoewel elke zaak op zijn eigen merites dient te worden beoordeeld, kan het niet zo zijn dat de rechter – zonder dat daar een begrijpelijke motivering aan ten grondslag ligt – de ene keer wel en de andere keer niet bepaalde factoren in de straftoemeting betreft. Eenzelfde geldt voor het op verschillende wijze waarderen van identieke factoren. Tezamen leidt dit tot een ondoorzichtige en onbegrijpelijke straftoemingspraktijk.

Meer uniformiteit en helderheid in de strafmotivering komt de transparantie en begrijpelijkheid van de straftoemeting ten goede. Een begrijpelijke uitspraak zal ook leiden tot een groter begrip bij het slachtoffer. Een manier waarop dit kan worden bewerkstelligd, is het ontwikkelen van een kader voor straftoemeting. Het uitvoeren van een meer wetenschappelijke analyse van (gedigitaliseerde) vonnissen in ontuchtzaken, soortgelijk aan de door mij uitgevoerde analyse ten aanzien van hands-on ontuchtdelicten, kan daarbij bijzonder behulpzaam zijn, nu een dergelijke analyse zichtbaar maakt welke factoren (bewust of onbewust) in de straftoemeting worden betrokken. Ten slotte kan een model voor strafmotivering bijdragen aan de inzichtelijkheid in de straftoemeting. Ik hoop dat u het vorenstaande tijdens het algemeen overleg aan de orde wilt stellen.

Met vriendelijke groet,

C.E. Dettmeijer-Vermeulen
*Nationaal rapporteur mensenhandel en
seksueel geweld tegen kinderen*